

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับจะต้องยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 เป็นหลักและทิศทางในการจัดการศึกษาซึ่งสิ่งสำคัญที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 23 ว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประการหนึ่งคือการจัดการศึกษาที่เป็นแบบบูรณาการ โดยระบุว่าการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) มาตราดังกล่าวในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 แสดงถึงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของชาติว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญประการหนึ่งควรที่จะต้องเป็นไปในรูปแบบบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระบบการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพในทุกด้านทั้งด้านพุทธิพิสัย หรือด้านความรู้ จิตพิสัย หรือด้านคุณธรรม และทักษะพิสัย หรือด้านการฝึกปฏิบัติตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้อย่างผสมกลมกลืนกันนั่นเองและเนื่องจากในปัจจุบันนี้การดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาต่างๆ อันได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านการเมือง และปัญหาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งสภาพดังกล่าวนี้มีความสลับซับซ้อนและมีประเด็นปัญหาปลีกย่อยหลากหลายประเด็นซ่อนอยู่ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาทุกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลล้วนแต่เป็นปัญหาที่มีลักษณะของการบูรณาการทั้งสิ้น สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ ธีระชัย ปุณณโชติ (2540) ที่กล่าวถึงสภาพปัญหาในชีวิตประจำวันของบุคคลว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น การเกิดอุทกภัยซึ่งเป็นเหตุการณ์เดียวแต่ก่อให้เกิดผลกระทบหลายอย่างเช่นบ้านเรือนเสียหาย ธุรกิจหยุดชะงัก โรงเรียนและสถานที่ทำงานต่างๆ ต้องหยุดทำงานก่อให้เกิดความเดือดร้อนหลายประการในการแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลากหลายสาขามาาร่วมกันเพื่อการแก้ปัญหา การเรียนรู้

เนื้อหาวิชาต่างๆ ในลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ เหล่านั้นกับชีวิตจริง

การจัดการศึกษาแบบบูรณาการนั้นมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมทางการศึกษาทุกระดับโดยสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสมตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว และด้วยเหตุผลที่ว่าสภาพการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้นเป็นสภาพที่ต้องดำเนินไปในรูปแบบบูรณาการอย่างชัดเจนดังนั้นการจัดการศึกษาของชาติซึ่งครอบคลุมไปถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรที่จะต้องจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของบุคคลที่เป็นแบบบูรณาการด้วยเพื่อให้บุคคลสามารถนำความรู้ ทักษะกระบวนการ และประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกฝนในโรงเรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ให้ข้อสนับสนุนแนวคิดเห็นดังกล่าวว่าศาสตร์ทุกศาสตร์ไม่อาจแยกจากกันได้เช่นเดียวกับวิถีชีวิตของคนที่จะต้องดำรงอยู่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวม การจัดให้เด็กได้ฝึกทักษะและเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ อย่างเชื่อมโยงกันจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายสอดคล้องกับชีวิตจริง

ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแต่เป็นข้อบ่งชี้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการโดยทั่วไปซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นสามารถเอื้อประโยชน์อย่างมากทั้งต่อผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษาทุกระดับ นอกจากนี้สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไทยโดยเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีปัญหาอีกหลากหลายประการที่เหมาะสมสำหรับการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไปใช้เช่นสภาพปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระความรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ปัญหา นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนซึ่งต้องใช้ความรู้มากกว่าหนึ่งสาระการเรียนรู้ และปัญหา นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นแนวดำเนินการทางด้านการจัดการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรมทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมอย่างแท้จริง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการนั้นนอกจากจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ตามที่กล่าวมาแล้ว ในส่วนของหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการไว้ในหลายแนวทางเช่นการบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงการ เป็นต้น โดยที่หลักสูตรได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ประการหนึ่งในหลายแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรว่าการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณา การการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คุณธรรมทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดให้สถานศึกษาได้จัดทำสาระการเรียนรู้เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ได้แก่ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การดำรงชีวิตของคนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด สามารถปรับตัวกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมชุมชนของตน (รุ่ง แก้วแดง, 2543) ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายลักษณะ เช่นการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงซึ่งเป็นแหล่งความรู้ในชุมชน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจะช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน เกิดความรักความหวงแหนในท้องถิ่นของตน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แหล่งความรู้ประเภทบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นผู้สอนจะต้องวางแผนการใช้แหล่ง

เรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร บริบทของผู้เรียน สถานศึกษา ตลอดจนชุมชน เป็นสำคัญ (อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ, 2545)

จากการศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายได้อย่างแท้จริง กล่าวคือครูยังคงใช้วิธีการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบดั้งเดิม คือ การบรรยายหรืออธิบายและยึดครูเป็นศูนย์กลางและครูยังไม่มี ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการ ขาดการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ชุมชน ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนไม่สามารถทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของ ตนเองได้ สภาพดังกล่าวจัดเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ที่มุ่งให้การจัดการเรียนรู้ของครูสามารถที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมได้อย่างแท้จริง ปัญหา การพัฒนาผู้เรียนแบบแยกส่วนคือพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งการพัฒนาที่ละส่วน อันได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติหรือการพัฒนากาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาตลอดจนทักษะกระบวนการ ยังไม่สามารถเป็นไปอย่างผสมกลมกลืนหรือเกิดเป็นองค์รวมของการพัฒนาให้ผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ไปบูรณาการและเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย และพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเสริมสร้าง รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ใช้ห้องเรียนธรรมชาติ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ อันจะเป็นการช่วยทำให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้อยู่บนรากฐานของวิถีชีวิตที่สัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพบริบททางสังคมและ วัฒนธรรมซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย เข้าใจองค์รวมของชีวิตและสังคมท้องถิ่น อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนด วัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนรอบหนองหารจังหวัดสกลนคร ในประเด็นที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัยมีดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานหลังได้รับการพัฒนาตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนา

2. หลังได้รับการพัฒนาตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูมีความสามารถในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานที่ครูพัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านแป้นสามัคคีราษฎร์บำรุง 2) โรงเรียนท่าศาลาราษฎร์วิทยา 3) โรงเรียนโพนงามโคกวิทยาการ และ 4) โรงเรียนบ้านน้ำพุราษฎร์สงเคราะห์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใน อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่สมัครใจเข้าร่วมการพัฒนา จำนวน 12 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน
2. ความสามารถของครูในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยและพัฒนากิจการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร มีเนื้อหาที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบบูรณาการ
2. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้
4. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้

ในท้องถิ่นเป็นฐาน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

เป็นฐาน

6. การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

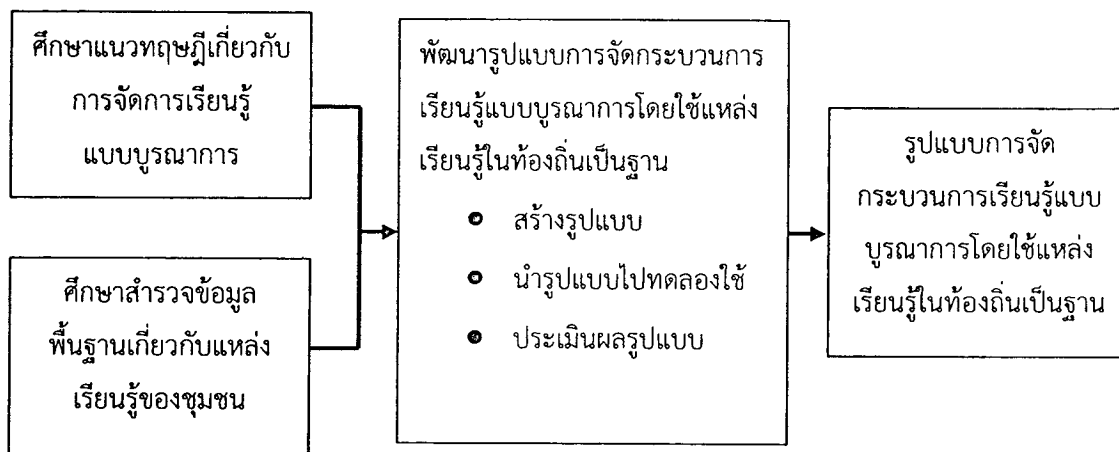
การวิจัยและพัฒนากิจการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานมีความสำคัญ ดังนี้

1. ได้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาในชุมชนรอบหนองหารที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่นๆ ในบริบทที่เหมาะสมต่อไป

2. เป็นแนวทางในการช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา และเป็นตัวอย่างของการพัฒนานวัตกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยมีดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น หมายถึง แหล่งทรัพยากร สถานที่ บุคคล ภูมิปัญญา วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม คติ ความเชื่อของท้องถิ่น ซึ่งนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนรอบหนองหาร อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม โดยอาจจะผสมผสานประสบการณ์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3. รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน หมายถึง แบบแผนวิธีการในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งกำหนดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ แสดงถึงแบบแผนความสัมพันธ์ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน

4. ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน หมายถึง ผลการเรียนรู้ของครูด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานซึ่งวัดโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย

5. ความสามารถของครูในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน หมายถึง ความสามารถในการวางแผน ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งวัดโดยใช้แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน หมายถึง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน ซึ่งวัดโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินการเรียนรู้ต่างๆ ของหน่วยการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนได้สร้างขึ้นเพื่อประเมินการเรียนรู้